

Tez Özetleri

Hazırlayan: Tülin SELVİ ÜNLÜ

GELENEKSEL MERSİN EVLERİNİN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

ARSLAN, Tülin
Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi,
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Erkin Erten, 2001,
133 s.

Çalışmada, Suriye'den gelen Hıristiyan Arapların Marunilerin, Mısır'dan, Kıbrıs'tan, Girit ve Rodos gibi adalardan gelenlerin, Avrupalıların, Yahudilerin, Rumların ve Müslümanların bir arada yaşadığı Mersin'in kentli yaşam biçimini benimsemiş zengin kültürüne vurgu yapılmaktadır. Söz konusu zengin kültürel yapısı ile Mersin evlerinin arasındaki ilişkiyi irdelenerek, kentin sahip olduğu kültürel çeşitliliğin konut mimarisindeki etki ve yansımalarının izi sürülmektedir.

Çalışma kapsamında, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından sonra bir kıyı kenti olarak ortaya çıkan Mersin'in, Tanzimat sonrasında devletin gerekli gördüğü yeni örgütlenme ve yapılanmanın bir ürünü olarak geliştiği ve bu gelişmenin de kentsel dokuda kendini gösterdiği ortaya konulmaktadır.

Bu kapsamda tezde, geleneksel konutların biçimlenme ilkelerine değinilerek, konutların plan ve cephe oluşumları, yerleşim özellikleri çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mersin, Konut, Konut Biçimlenmesi, Analiz, Tipoloji

MERSİN HALKEVİ BİNASININ TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE İZLENMESİ ve GÜNÜMÜZ KULLANIMI İÇİN ÖNERİ

ESKİYENENTÜRK, Ela
Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi,
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Tamer Gök, 1998,
85 s.

Mersin Halkevi binasını konu alan çalışma, binanın yapılışından günümüze kadar geçirdiği süreçleri incelemekte, yapı üzerinde yapılan çalışmaları değerlendirecek,

günümüzdeki kullanım amaçlarına yanıt verebilecek şekilde yenilenmesi için öneriler geliştirmektedir.

Çalışmada, yapının 1946 yılında halkevi olarak açıldığı tarihten bu yana çeşitli restorasyon çalışmaları sonrasında uğradığı yapısal değişiklikler değerlendirilmekte, yapının günümüzde üç farklı idari birim tarafından kullanmasından doğan sorunlar üzerinde durulmaktadır.

Tez kapsamında, söz konusu sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmekte ve bu öneriler bir yenileme/onarım projesi üzerinde de gösterilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halkevleri, Mersin, Restorasyon

ZAMAN VE MEKAN BOYUTUYLA GÖÇ ve KENTLİLEŞME: MERSİN DEMİRTAŞ MAHALLESİ ÖRNEĞİ

KAYGALAK, Sevilay
Yüksek Lisans, Mersin Üniversitesi,
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Atilla Göktürk, 1999,
285 s.

Türkiye'de 1950'li yıllarda başlayan ve yoğun kırdan göçlerin eşlik ettiği hızlı kentsel dönüşüm döneminde baş gösteren sorunlara, 1980 sonrası uygulanan yeni liberal ekonomik politikaların da eklenmesi, sosyal devlet uygulamalarını iyiden iyiyeye azaltmış, işsizlik oranlarını artırmış, kentlerdeki gelir dağılımı adaletsizliğini daha belirgin hale getirmiştir. 1990'lara gelindiğinde ise Türkiye'deki iç göç başka bir boyut kazanmış, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde yaşanan şiddet olaylarına bağlı olarak kitlesel göç hareketleri yaşanmaya başlamıştır. 1980'lerin sonlarında başlayıp 1990'ların ilk yarısında yoğunlaşan bu göç, askeri kaygılarla denetlenmesi zor bulunan kırsal yerleşimlerin boşaltılmasına bağlı olarak gerçekleştiği için, göç edenler açısından zorunlu bir yer değiştirme süreci yaşanmıştır. Bu süreç, göçmenlerin olduğu kadar, göçün varış noktasındaki kentler için de yepyeni sorunları gündeme getirmiştir.

Tez çalışmasında, 1990'larda göçmenlik ve kentlilik olgularını etkileyen bu yeni süreç ve dinamikleri, Mersin'in kenar mahallerinden

biri olan Demirtaş Mahallesi'nde yapılan bir alan araştırması üzerinden ortaya koymaktadır.

Çalışmanın temel varsayımı, 1980'lerde başlayıp, toplumsal sonuçları açısından 1990'larda sonuçları görülmeye başlanan yeni liberal politikaları ve 1990'larda yaşanan zorunlu göç süreciyle kentsel yoksulluğun derinleştiği ve mekansal ayrılmaların belirginleştiği kentlerde, göçmenlerin yaşam koşullarının önemli ölçüde bozulduğu ve geçmişe göre daha büyük sorunlarla karşı karşıya bulduklarıdır. Söz konusu temel varsayımın sorgulanmasında kuramsal ve ampirik olmak üzere iki yönlü bir araştırma yöntemi benimsenmiştir.

Tez kapsamında, genel olarak göç ve kentsel dönüşüm ilişkisinin tarihsel gelişimi ortaya konmakta, alan araştırmasından elde edilen bulguların kentsel dönüşüm evresinde toplumsal yapıya ve ilişkilere biçimini veren olgular çerçevesinde çözümlemesi yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kentleşme, Kentsel Yoksulluk

MERSİN KENTİ AÇIK ve YEŞİL ALANLARI ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

HİSARLI, Gaye
Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi,
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Erdoğan Gültekin,
1988, 88 s.

Çalışmada, hızlı bir kentsel dönüşüm süreci yaşayan Mersin kentinin sahip olduğu açık ve yeşil alanların durumunu tespit etmekte, planlama sürecinin konuya yaklaşımını değerlendirmekte ve ileriye yönelik olarak kent için uygun bir yeşil alan sistemi önermeye çalışılmaktadır.

Tez kapsamında, kentin birbirinden farklı özellikler gösteren üç bölgesi esas alınmakta, bu bölgeler temelinde kentteki açık ve yeşil alanlara ilişkin sorunlar tespit edilmektedir. Söz konusu sorunlar doğrultusunda, kıyıya paralel ve dikey doğrultuda yeşil koridorlar oluşturulması gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mersin, Kıyı, Açık ve Yeşil Alan

ON DOKUZUNCU YÜZYILDA MERSİN'İN KENTSEL GELİŞİMİ

SELVİ ÜNLÜ, Tülin
Yüksek Lisans, Mersin Üniversitesi,
Tarih Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Tamer Gök, 2007,
291 s.

On dokuzuncu yüzyıl Mersin'de, gelişen ticari fonksiyonları, sanayi ve demiryolu, karayolu gibi bu işlevi daha da güçlendiren kentsel altyapı yatırımları ile yepyeni ve kendine özgü bir kentsel doku üretmiştir. Bir ticaret ve liman kenti olarak Mersin'e kimlik kazandıran 1800'lü yılların ortalarından itibaren başlayan kentleşme süreci kenti, on dokuzuncu yüzyılda önemli değişimler geçiren pek çok Osmanlı kentinden farklılaştırmıştır. Çünkü Mersin, pek çok Osmanlı kentinin geleneksel dokusuna yeni ve modern unsurların eklendiği ya da geleneksel kent dokusu öğelerinin işlevlerinin değiştiği bir dönemde gelişmiştir.

Oysa on dokuzuncu yüzyıl, imparatorluk sınırları içindeki pek çok kenti değişip dönüştürürken Mersin'de yepyeni bir kentin oluşumunu sağlamıştır. Bu durum Mersin'i, geleneksel Osmanlı kent yapısından farklılaşan, kendine özgü bir kentsel dokuya sahip kılmıştır. Kentin, liman kentlerinin yıldızının parladığı bir dönemde, aynı kıyıda sıralanan pek çok liman kentini geride bırakan bir hızla geliştiği ve geleneksel Osmanlı kentinden farklılaştığı görülmektedir. Ancak, Mersin'i farklı kılan esas öge, kentin oluşum sürecidir.

Tez çalışmasında, Mersin'in bu özgün kentsel gelişimini başlatan sürecin bileşenleri olan imparatorluk dışındaki gelişmeler, imparatorluk içindeki gelişmeler ve özel olarak da Çukurova'daki gelişmeler, üst ölçekte alt ölçeğe doğru ele alınmaktadır. Çalışmada, kentin sosyal ve iktisadi gelişimi, mekansal gelişimi ile ilişki içinde değerlendirilmekte, kentin oluşum süreci, mekansal gelişim, toplumsal yapı ilişkileri ve mekan arasındaki karşılıklı etkileşim ve ilişki çerçevesinde ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmada, konuya ilişkin literatürün yanısıra, Halep Vilayet Salnameleri, Tarsus Şeriyeh Sicilleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşiv Belgeleri, Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgeleri gibi arşiv belgelerinin yanı sıra, on dokuzuncu yüzyılda kenti ve bölgeyi ziyaret eden gezginlerin anlatıları, ulusal ve yabancı arşivlerde bulunan konsolosluk raporları ve ekleri ile Osmanlı Şark Ticaret Yıllıkları'ndan yararlanılmaktadır.

Bunların yanı sıra, sözlü tarih çalışmaları, kentsel dokunun gelişimine ilişkin önemli bilgiler içeren kent kartpostalları, fotoğraf vb. görsel malzeme ile kentteki ticari yapıya ilişkin bilgi veren tüccar yazışmaları, telgraf vb. belgeler kullanılmıştır. Anlatımda, harita, kartpostal ve başka pek çok görsel malzemenin yararlanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mersin, Doğu Akdeniz Liman Kenti, Kentsel Gelişim.

MERSİN KENTİ KIYI BANDININ PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN İRDELENMESİ

TOROĞLU, Begüm Bedia
Yüksek Lisans, Ankara Üniversitesi,
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Halim Perçin, 1999,
277 s.

Çalışmada, Mersin kıyı bandı düzenlemesi kapsamındaki yapısal ve bitkisel uygulamalar tespit edilerek, aralarındaki işlevsel ilişkiler sorgulanmaktadır. Araştırma alanına ilişkin, tarihi perspektif doğrultusunda, kullanımlar, kullanım yoğunlukları, işlevsel ve yasal düzlemde değerlendirilmektedir. Kıyı boyunca yer alan kullanımlar, geçmişteki kullanımlar ile karşılaştırılarak, kıyı şeridinin kullanımına ilişkin öneriler geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mersin, Kıyı, Kıyı Kanunu, Kıyıların Korunması, Dolgu Alanı

PLANLAMA DENETİM MEKANİZMALARININ BAĞLAMLARI İÇİNDE PLAN DEĞİŞİKLİKLERİ: MERSİN ÖRNEĞİ

ÜNLÜ, Tolga
Doktora, Ortadoğu Teknik Üniversitesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Danışman: Doç. Dr. Özcan Altaban,
2005, 306 s.

Türkiye planlama sisteminde imar planları, kentsel gelişmenin, belirlenmiş planlama dönemi içinde bir bütün olarak tamamlanacağını öngörmektedirler. Bu doğrultuda planlama sistemi, kentsel gelişmeyi ayrıntılı bir şekilde denetlemeyi amaçlamaktadır. Ancak, düzenleyici bağlamda temel belgeler olan imar planlarının durağan yapısı, sosyo-politik bağlamın dinamik yapısına yanıt verecek stratejiler üretmemektedir. Bağlamlar arasındaki bu çelişik durum, planlama denetim mekanizmalarında geri-

limler yaratmakta, bu gerilim ise mekansal bağlamda yarılma/çatlamalar oluşturmaktadır. 'Mekansal bağlamdaki değişiklikler', bu yarılma/çatlamaların bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir. Bu değişiklikler yerin kendine özgü özelliklerinin geliştirilmesine ya da yıpranmasına ve bozulmasına neden olabilmektedirler.

İmar planlarının durağan yapısı değişiklik olasılığını önemsemediği için Türkiye planlama sisteminde plan değişiklikleri 'mekansal bağlamdaki değişiklikler'in oluşmasında temel araçlar olarak ortaya çıkmaktadırlar ve çoğunlukla bireysel olarak gündeme gelmektedirler. Böylece, bireyler kendi şehircilik biçimlerini/örüntülerini kendileri oluşturmaktadır.

Bu anlamda, imar haklarının fiziksel biçimlendirilmesiyle ilişkili olan 'mekansal bağlamdaki değişiklikler'in denetimi ve yönetimi bu çalışmanın merkezinde durmaktadır ve çalışma, plan değişikliklerinin mekansal bağlamdaki niteliksel ve niceliksel etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. 'Mekansal bağlamdaki değişiklikler'in ortaya çıkmasında temel etken olarak değerlendirilen plan değişiklikleri, Mersin Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde gerçekleştirilen ayrıntılı bir çalışma ile değerlendirilmektedir. Bu kapsamdaki çalışma planlama denetim mekanizmalarının bağlamları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir ve Türkiye planlama sistemi içinde planlama denetim mekanizmalarının işleyişine de odaklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Planlama Denetim Mekanizmaları, Plan Denetim Bağlamları, Durağan ve Dinamik Denetim, Plan Değişiklikleri

TARSUS'TA KORUNMASI GEREKLİ BÖLGESEL KENT DOKUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

UÇAR, Meltem
Yüksek Lisans, Yıldız Teknik
Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı
Rölöve-Restorasyon Programı
Danışman: Doç. Dr. Nadide Seçkin,
2000, 223 s.

Tarsus tarihi bölgesi, günümüzde, şehrin merkezinde bulunmaktadır. Bu tarihi dokuda 19.yy sonu ve 20.yy başlarına ait Osmanlı dönemi geleneksel konut yapılarının oluş-

turduğu iki kentsel sit alanı, bir arkeolojik sit alanı (Donuktaş ve çevresi) ve bir arkeolojik ve doğal sit alanı (Gözlükule Höyüğü) bulunmaktadır. Tarihi merkezde ayrıca farklı dönemlere ait anıtsal yapılar ile arkeolojik alanlar ve yapılar bulunmaktadır.

Bu tez kapsamında çalışılan bölge, daha önce Ermenilerin yaşadığı, St. Paul Kilisesi, Ulu Cami, Kırkaşık Bedesteni, Bilal-ı Habeşi Türbesi, Amerikan Koleji'ni içeren, arkeolojik ve doğal sit alanı olan Gözlükule Höyüğü ile kentsel sit alanı olan Tabakhane Mahallesi arasında kalan Şehit Kerim Mahallesi ile Cami-i Nur Mahallesi'nin bir bölümünü içermektedir. Çalışma ile, Tarsus kent yerleşimi içinde henüz koruma altına alınmamış bu bölgedeki anıtsal, kültürel ve estetik değerler tespit edilerek, bölgenin kent bütünü ile paylaştığı ortak değerler vurgulanmak istenmiştir. Çalışma, bölgeye ilişkin analitik çalışmalar kapsamında korunması gerekli yapıların tespiti, bölge için koruma önerilerinin getirilmesini ve seçilen pilot bölgenin bilimsel korumanın ilke ve yöntemleri doğrultusunda düzenlenmesini içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarsus, Bölgesel Tarihi Doku, Sivil Mimari Yapılar, Bilimsel Koruma

KULLANICILARIN KÜLTÜR VARLIKLARINA YÜKLEDİKLERİ DEĞERLERİN PLANLAMA SÜRECİ İÇİNDE TESBİT EDİLMESİ ÖRNEK ÇALIŞMA: TARSUS

UÇAR, Meltem
Doktora, Ortadoğu Teknik Üniversitesi,
Fen Bilimleri Enstitüsü Restorasyon
Programı

Danışman: Doç. Dr. Emre Madran,
Ortak Danışman: Öğr. Gör. Dr. Nimet
Özgönül, 2007, 274 s.

Günümüzde kültürel ilişkili bütün ürünler kültürel mirasın bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, kişiler kültür varlıklarının belirlenmesi ve taşıdığı değerlerin tespiti konusunda temel kaynaklardan biri olmaktadır. Bununla birlikte kullanıcı temelli değerlerin tespit edilmesini ve planlama sürecine aktarımını sağlayacak genelde kabul görmüş bir süreç bulunmamaktadır.

Bu kapsamda, bu çalışmanın amacı kullanıcı temelli değerlerin tespit edilip koruma karar verme sürecine aktarımını sağlayacak bir

süreç tanımlamaktır. Çalışma iki temel veriden yola çıkarak süreci tanımlamıştır. Birinci olarak, değerlerin karar verme sürecine aktarımını sağlayacak bir düşünce sistemi tanımlamak için çok kriterli karar verme metodları incelenmiştir, ikinci olarak da veri toplamada kullanılacak yöntemlerin ve sürecin tanımlanması için kullanıcıların bir nesneye değer yüklemeye süreçlerinin doğası irdelenmiştir. Bu bağlamda, değer tespit süreci, problem çözme düşünme sistemi içinde yeniden tanımlanmıştır ve kullanıcı temelli değerleri tespit etmede kullanılacak süreç belirlenmiştir. Önerilen veri toplama süreci, Tarsus örneğinde sınanmıştır. Tarsus örnek çalışmasında, Tarsus'ta yaşayan kişilerce kendi kültürleri ile ilişkilendirilen yerler ve bu yerlere yükledikleri anlam ve değerler tespit edilmiştir. Tespit edilen veriler Tarsus için geliştirilmiş mevcut koruma kararları ile karşılaştırılmıştır. Tarsus örneği üzerinden yapılan değerlendirmede, kullanıcıların kültür varlıklarının tanımlanmasında önemli kaynaklar olduğu ve mevcut yasal mevzuatta kullanıcıların değer yüklediği yerlerin korunmasının sağlanabilmesi için yeni tanım ve araçların geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, problem çözme düşünme sisteminin, değerlerin planlama sürecine katılımı için uygun bir yaklaşım olduğu ve birden fazla yöntemi kullanarak istenilen verilerin elde edilebileceği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Koruma, Değer Tespit Süreci, Kullanıcı Temelli Değerler, Problem Çözme Düşünme Yaklaşımı, Tarsus.

MERSİN'DE GELENEKSEL BİR KONUTUN RESTORASYON PROJESİ: CAMİŞERİF MAHALLESİ 5227 SOK. NO:14

YILMAZ, Yavuz Salim
Yüksek Lisans, Ortadoğu Teknik
Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,
Mimarlık Bölümü, Restorasyon Bölümü
Danışman: Doç. Dr. Gül Asatekin, 2005,
218 s.

Tezin konusu, bir Osmanlı geç devir konutu olan ve bölgedeki geleneksel konut dokusunun en yoğun olarak bulunduğu Camişerif Mahallesi, Mersin'de bulunan binanın restorasyon projesinin, daha sonra yapılacak olan koruma projelerine bir örnek oluşturacak biçimde hazırlanmasıdır.

Çalışma kapsamında, yapının ve çevresinin bugünkü durumu detaylı olarak incelenmekte; tarihi araştırma ve yapının benzer örneklerle karşılaştırılması ile özgün durumu araştırılmaktadır.

Toplanan bilgilerin değerlendirilmesi ışığında, çalışma bir restorasyon projesi önerisi ile sonuçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Restorasyon, Geç Dönem Osmanlı Geleneksel Konut Mimarisi, Mersin.

MERSİN HALKEVİ

YİĞİT, Resul

**Yüksek Lisans, Mersin Üniversitesi,
Tarih Anabilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. Nükhet Adıyeye,
2001, 189 s.

Ulus devlet inşası sürecinin temel taşlarından biri olan halkevleri, halkın devrimleri benimsemesinde büyük rol oynayan kurumlar olmuştur. "Mersin Halkevi" başlıklı tez çalışması ile bir ulusal halk örgütlenmesi olarak Türkiye'nin birçok kentinde halk eğitimi görevi üstlenen halkevlerinden "Mersin Halkevi" birçok yönü ile ele alınmaktadır.

Tez çalışması, toplam altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, Türkiye'de halkevlerinin yapılanması değerlendirilmiştir. Bu bölümde, halkevlerine neden gereksinim duyulduğu, Türk Ocakları'nın kapatılışı, halkevleriyle ulaşılmak istenen hedefin ne olduğu, halkevlerinin işlevleri ve çalışmaları ile ilgili genel bilgilere yer verilmektedir.

Tezin ikinci bölümünde, Mersin Halkevi'nin açılışı için yapılan çalışmalar, Halevi'nin açılışından sonra yapılan etkinlikler ve Mersin Halkevi'nin idari yapısı, bütçesi, binası ve mimarisi değerlendirilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, halkevlerinde açılması öngörülen ve Mersin Halkevi'nde de faaliyet gösteren dokuz şubenin amaçları ve bu şubelerde yapılan etkinlikler ele alınmaktadır.

Dördüncü bölümde, Mersin Halkevi'nin düzenlediği ve katıldığı törenler ve özel günler detaylı olarak anlatılmaktadır. Mersin Halkevi'nde tiyatro, sinema, konferans, şenlikler ve diğer etkinliklere, halkın sanatsal ihtiyaçlarının karşılanması ve bilinçlendirilmesi açısından önem verildiği için gerçekleştirilen diğer sanatsal ve sosyal etkinlikler ise çalışmanın beşinci bölümünde ayrıca yer almaktadır. Çalışma Mersin Halkevi Yayınları'nın incelendiği bölüm ile sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halkevi, Mersin